

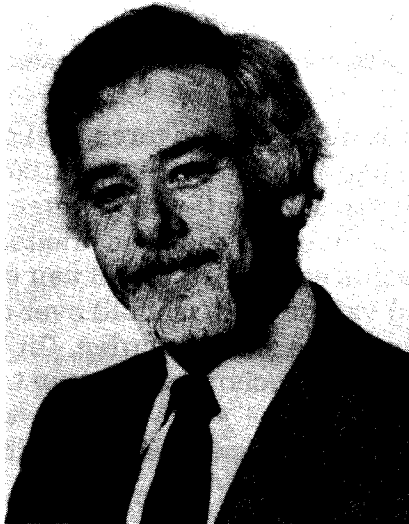
Onverstand?

Het is niet iedereen gegeven het schip van staat te sturen. Ik beken ook gaarne dat ik mij er zelf niet bekwaam toe acht. Dit neemt niet weg dat ik er wel eens aan twijfel of degenen die zich wel geroepen achten tot besturen, hun werk zo goed doen. In het algemeen geef ik maar geen uiting aan mijn verbazing, want wat heeft de lezer aan mijn hoogstpersoonlijke gevoelens? Ze worden ook niet gedragen door brede lagen in de bevolking, hoewel ik met enige genoegdoening constateer dat sommige van mijn stukjes op deze plaats, bij voorbeeld over het minimumloon, de volksgezondheid of de arbeidstijdverkorting, later toch 'early birds' bleken te zijn. Dus het moet maar weer eens.

Ik verbaas mij over de politiek van de norminkomens. In de mooie tijden, toen wij het allemaal zo goed wisten, kwam het onzalige idee op dat iedere functie behalve die van Johan Cruyff een door de overheid goedgekeurde prijs moest hebben. Voor de 'vrije' beroepen zoals artsen en notarissen werd de 'waarde' van de functie vastgelegd door haar te ijken aan vergelijkbare ambtelijke functies. Zo werd een specialist gelijkgeschakeld met een hoogleraar of een 'zware' directeur. Door verhoging met pensioenpremie en beroepskosten, die voor de ambtenaar immers buiten zijn schaalinkomen worden gehouden, ontstaan dan de gigantische bedragen van over de twee ton, waaraan heel Nederland zich mag vergapen. Hoewel het begrip norminkomen voor een aantal beroepen een zachte dood is gestorven, gaat de overheid er nu weer fris tegen aan bij de medische specialisten. Nog altijd is niet duidelijk dat het inkomen een prijs is die op een markt tot stand komt. Wordt het hoger vastgesteld dan de marktprijs van het moment, dan heeft het norminkomen geen betekenis; wordt het lager vastgesteld dan de vigerende marktprijs, dan leidt het op den duur onherroepelijk tot schaarste. In dit geval tot schaarste aan medische specialisten. Op de korte termijn zullen vele zittende artsen het wel moeten uitzingen, waarbij ze zullen trachten de productie op te voeren om toch nog het oude inkomen te benaderen. In het gunstigste geval slaagt men erin de directe kosten aan specialistenhonoraria te verlagen, maar het beest bijt in zijn eigen staart doordat de toename van het aantal verrichtingen en de daarbij behorende kosten deze kostenverlaging meer dan compenseren. We moeten zuinig zijn op ons medisch apparaat, we zullen de dokters in de toekomst nog veel harder nodig hebben dan nu, wanneer de vergrijzing goed doorbreekt.

De psychologische achtergrond van het begrip 'norminkomen' is interes-

B.M.S. van Praag

sant. De norm zijn ambtelijke functies en daaraan worden andere functies gelijk. Het is natuurlijk hoogst ongelukkig wanneer de ambtenaar die ijkt tot de conclusie zou moeten komen dat andere beroepen meer zouden moeten verdienen dan hijzelf. Toch zou die vraag maar eens gesteld moeten worden. De hoge ambtenaar (met zijn dienstlousine) heeft in ieder geval meer zekerheid, betere secundaire arbeidsvoorwaarden, beter pensioen, kortere werktijden en minder direct toe te rekenen verantwoordelijkheden dan de doorsnee-specialist. Zou het niet eens aardig zijn de ambtenareninkomens te ijken aan de inkomens van de vrije beroepen? Dit zou tot verrassende conclusies kunnen leiden.

Ik verbaas mij ook over de voorstellen tot het elimineren van aftrekposten. Hierbij vind ik een hoop posten die er bij het volk ingaan als koek, maar die voor grote groepen tot zeer onrechtvaardige kostenverhogingen leiden. Nemen we bij voorbeeld eens de computer en tekstverwerker die in de privé-sfeer niet meer aftrekbaar zouden moeten worden. Inderdaad lijkt dit verdedigbaar wanneer we in ons bekrompen denkraam alleen beelden hebben van huisvrouwen die hun huishoudboekje op de computer zetten of kinderen die spelletjes doen. Wanneer we echter denken aan de Nederlandse achterstand op het gebied van informatica en de juiste maar veel te late acties om het computergebruik in de PC-privé-sfeer te bevorderen dan is deze fiscale actie natuurlijk alleen te typeren als 'pennywise, poundfoolish'. Veel universitaire medewerkers en leraren bij het middelbaar en hoger beroepsonderwijs hebben zich net ingesteld op de noodzaak ook thuis

met een computer te werken en hebben zich van hun eigen geld zo'n apparaat aangeschaft. Daarvoor kregen ze geen vergoeding van hun werkgever omdat de overheid al in de vorm van belastingaftrek een steentje bijdroeg. Nu zou het niet langer mogen worden afgetrokken. Een soortgelijk effect vinden we bij studeerkamer aftrek en bezoek aan congres en seminar. De gemiddelde belastingambtenaar zal wel geen werk mee naar huis nemen – het zal zelfs wel niet mogen – maar de gemiddelde wetenschapper heeft zijn studeerkamer broodnodig. Hij werkt er in het weekend, de avonden en vaak zelfs overdag omdat hij op de universiteit de hele dag wordt gestoord. Hetzelfde geldt voor advocaten en rechters en vele andere vrije beroepen en ambtenaren. Zeker zijn er gevallen van oneigenlijk gebruik, die strijdig zijn met ons rechtsgevoel. Dit moet er echter niet toe leiden dat bonafide gevallen niet langer worden erkend. Dit zal leiden tot een nog grotere uittocht uit de academie, het beroepsonderwijs en de vrije beroepen, en tot schijnconstructies met behulp van bv's. Het is beter de 'grote constructies' aan te pakken en eens serieus na te denken over een vermogenswinstbelasting, zoals die in vele westerse landen bestaat. Zeer discutabele aftrekposten zijn ook de bijdragen aan politieke partijen en kerkelijke belastingen.

Ten slotte verbaas ik me over het naïeve geklets over de mogelijkheid bij pensioenfondsen belasting te heffen over zogenaamde overwinsten. Pensioenverzekeren is een riskante business in het licht van de valutarisico's, de internationale beleggingsrisico's, de ontwikkeling van de rentestand op lange termijn en de komende demografische ontwikkelingen. Het pensioen is een belangrijke zekerheid voor velen en een belangrijke bepalende factor voor de beroepskeuze en de keuze van werkgever. Macro-economisch zijn de pensioenbesparingen één van de belangrijkste bronnen van besparingen. Hier moet niet mee worden gedold om de begroting kloppend te krijgen. Wanneer de pensioenbetaler zijn opgespaarde pensioen gaat ontvangen, dan dient hij af te rekenen met de fiscus en niet op voorhand. Laten we hopen dat de dertigjarige van nu over 35 jaar het hem beloofde pensioen nog krijgt. Ik ben daar nog niet zo zeker van.

Ik verbaas me veelvuldig. Het is het begin van elk wetenschappelijk onderzoek.

B.M.S. van Praag